

МОВНІ АСПЕКТИ ДІГІТАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМОВНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ

Марія Кирилюк
(Умань, Україна)

Як кваліфікуюча прикмета нових медіа розглядається наразі дігитальність, яка суттєво впливає на мову та комунікацію. Під дігитальною комунікацією (ДК) розуміють комунікацію з допомогою комп'ютера в інтернеті (*online-*, *e-mail-*комунікація, *Chat*, *Facebook*, *Twitter*, *Blog etc.*). Дослідженням специфіки комунікації такого роду, її мовних аспектів та соціально-культурних впливів займається цілий ряд традиційних наукових галузей (лексикографія, історія мови, соціо- та психолінгвістика, прагматика, мовна дидактика та ін.), на часі виявляються наукові студії ДК в руслі корпусної та комп'ютерної лінгвістики, філософії мови і теорії мовленнєвих актів тощо. Об'єктом наукових інтересів німецьких мовознавців (*Torsten Siever*, *Johannes Bittner*, *Sandro M. Moraldo*, *Peter Schlobinski etc.*) стають мовні та комунікативні аспекти ДК, які визначають тенденції розвитку сучасної німецької мови.

Метою даної статті є дослідити зміни, яких зазнає німецька мова та комунікація через дігитальні медіа, з'ясувати її соціальнокультурні впливи.

Оцінюючи вплив комунікації в інтернеті на орфографічні стандарти німецької мови, дослідники констатують, що в чатах та приватних блогах спостерігається свого роду «безтурботність» у поводженні з писемними нормами, тоді як в професійних блогах, веб-сайтах установ та фірм чи в офіційних електронних повідомленнях дотримуються чинних правил правопису [1]. На думку дослідника проблем дігитальної комунікації Й. Бітнера (*Johannes Bittner*), нові форми комунікації засвідчують меншу орієнтацію на правописні норми німецької мови та більшу толерантність до помилок при написанні повідомлень чи постів в чатах. Йдеться, таким чином, про своєрідну гібридну мову між усною та писемною. Дігитальна комунікація формує нову знакову парадигму, яка відрізняється від аналогової і в якій

відмовляються від жорсткого протиставлення усного та писемного мовлення [3].

Погоджуються з такою точкою зору і інші дослідники (*Lutz Kuntzsch*), коли підтверджують зближення усного та писемного, розмовний характер та толерантність до некоректності з позицій мовного стандарту, притаманних новим формам комунікації [2]. Таку позицію розділяє і С. Моральдо (*Sandro M. Moraldo*), італійський германіст, дослідник в галузі контактної та медіалінгвістики, розглядаючи таке поведження з мовою молодих людей як прояв мовного креативу. Досліджуючи комунікацію в Твіттері, мовознавець засвідчує наближеність повідомлень за обсягом (мах. 140 знаків) та їх синтаксичними особливостями до телеграфного стилю.

Дискусійним, однак, залишається питання, чи означені тенденції викликані самими по собі сучасними формами комунікації чи особливостями мовного вжитку сучасних Інтернет-користувачів, передусім молоді. У цьому сенсі слід згадати протиставлення користувачів інтернету в руслі ДК як “*Digital Natives vs Digital Immigrants*”. У першому випадку (DN) йдеться про користувачів року народження після 1980, а в іншому (DI) – до 1980. Оцінюючи мовні особливості дописів у фейсбуці в залежності від віку дописувачів, дослідники відмічають, що люди старшого віку, правда молодші 60-ти, пишуть тексти більші за обсягом, аніж молодші, котрі, в свою чергу, частіше вдаються до діалектів та активного використання як другої мови англійської. Молоде покоління сповідує у своїй комунікації у фейсбуці концептуальну усномовність (короткість тексту, застосування розмовного та діалектного мовлення тощо), тоді як старше покоління традиційно схиляється до мовного стандарту [5].

Кожного разу предметом дискусії в колі дослідників та зацікавлених у дотриманні культури мовлення стає питання, чи йдеться у зв'язку із застосуванням дігитальних медіа про прогресивні тенденції у розвитку мови чи про її занепад і в якій мірі та яке місце вищеозначені явища мають зайняти в мовній освіті. Звісно, нові способи комунікації розвивають власні

притаманні їм форми. Вважається, що, як правило, користувачі соціальних мереж здатні диференціювати сфери спілкування та диференційовано підходити до комунікації в її різних формах.

На думку професора Петера Шлобінські (Peter Schlobinski), голови Товариства німецької мови та професор германістики університету Гановера, цифрова революція об'єднує всі досягнення попередніх революцій засобів масової інформації: мультимедіа та модальність, конвергенція засобів масової інформації та трансмедіальність є ключовими поняттями цього процесу [6].

Одним із наслідків цього виявляється, зокрема, зростання голосових повідомлень (*Sprachnachrichten*). Основною їх перевагою, згідно з представницьким дослідженням *forsa* на замовлення Товариства німецької мови (*Gesellschaft für deutsche Sprache*), є мовна економія. 54% респондентів називають економію часу або швидкість як вирішальний фактор. Це означає, що голосові повідомлення в основному використовуються для конкретних комунікативних вимог, письмових мовних повідомлень тощо. Значення письма в цифровому просторі не зникне з цієї причини, тоді як використання систем розпізнавання мови (*Siri, Alexa*) збільшує мовну взаємодію з цифровими медіа-об'єктами, забезпечуючи введення стандартної мови на відміну від текстів, в яких суттєво порушуються орфографічні норми.

У свою чергу, посилене спілкування в соціальних мережах призводить до все більш інтенсивної і стислої взаємодії. Щільність зв'язку таким чином зростає, але глибина та його зміст частково зменшується. Як наслідок, ми бачимо багато «поверхневих», іноді безглузвих постів у соціальних мережах, руйнуються бар'єри поваги, спостерігається дефрагментацію соціальної згуртованості, пов'язаними з менш респектабельними формами спілкування, щоправда у відповідності до загальносуспільних тенденцій.

Акумулюючи усі попередні досягнення, сучасний «медіаморфоз», за словами Шлобінські, призводить до інтегрованої, всеохоплюючої системи комунікації, *unimedium*, яка глобалізує мову і спілкування в новій якості. Це

робить спілкування вільно конвертованим, коли форми мови певним чином зливаються і розчиняються. Однак письмова та розмовна мова, як дві основні форми мови, продовжують використовуватися відповідно до їхніх функціональних можливостей. Для соціальних, сильно інтерактивних, спонтанних форм спілкування, розмовна мова може перерости у провідне середовище, тоді як засвоєння знань вимагає письмової мови та інших систем символів, таких як математична мова, доповнена ілюстраціями та відео. Вирішальним фактором є функціональність, за якою слідує форми висловлювання (письмо, зображення, звук тощо) [6].

Таким чином, можна вважати, що мовною реальністю для дігитальної комунікації є формування нової знакової парадигми, яка відрізняється від аналогової і в якій відмовляються від жорсткого протиставлення усного та писемного мовлення, а твориться свого роду гібридна мова, де письмо наближено до усного мовлення, де креативно підходять до мовних стандартів, нехтуючи правилами з метою мовної економії.

Подальші дослідження мовних та комунікативних аспектів окремих форм дігитальної комунікації як і соціальної поведінки комунікантів різних вікових та соціальних груп видаються перспективним для нових наукових розвідок.

Список літератури

1. Der Sprachdienst, Heft 6/2011, S.185.
2. Der Sprachdienst, Heft 4/2003, S.153-155.
3. Der Sprachdienst, Heft 2/2012, S. 91- 92.
4. Der Sprachdienst, Heft 4/2014, S.181.
5. Der Sprachdienst, Heft 1/2016, S. 53, 54.
6. Wie digitale Technik die Sprachkultur verändert : Interview mit Prof. Dr. Peter Schlobinski, Vorsitzender der Gesellschaft für deutsche Sprache, 24.01.2019. URL: https://www.meinungsbarometer.info/beitrag/Die-Re-Standardisierung-der-Schriftsprache-durch-Sprachassistenten_3261.html